

Jan Suchl – Ztracená osada

Kapitola druhá,

ve které přijde Ondra i Honza o pačesy a po malé střelbě v mlze nastane velké seznamování. Dovíme se, že není škola jako škola a Vojta jen tak někdo

Bylo třetího září a také na Jedlové, jako všude jinde, začínal toho dne nový školní rok. Ale nezdálo se, že by tato událost vyváděla Ondru s Honzou nějak z míry. Naopak, byla to paní Smolíková, která nemohla dospat a od časného rána přezehlovala klukům košile a sváteční kalhoty, které vůbec žehličku nepotřebovaly, neustále vzhlížela k hodinám a pobízela Ondru s Honzou ke spěchu, ačkoliv bylo času habaděj.

„Kdybych měl soudit podle nervozity, řekl bych, že škola začíná naší mamince, a ne klukům,“ smál se pan Smolík, „vid', Aninko?“

„Však ona mi vlastně taky začíná, známe našeho Ondru, jaký je vejprava a zapomněnka,“ nedala se paní Smolíková. „Jestlipak máš, Ondro, připravené učení?“

„Ale mami, prosím tě,“ vzdychl Ondra, „copak se první den učí? Ty vážně děláš, jako bychom šli do Hořic na pout'.“

Polesný se podíval na ženu a plnovous mu povážlivě zacukal.

„Nono,“ ohradila se paní Smolíková, a tu její pozorné oko utkvělo na Ondrově hlavě, „proboha,“ zděsila se, „vždyť ty jsi zarostlý jako Ezau.“

„Jako kdo?“

Ale Ondrova maminka neměla chuť vysvětlovat, koho tím míní, a už velela. „Rychle nůžky, hřeben a ručník, musím tě polidštit.“ A tomu polidštění nešel ani Honza.

Když pak ještě pečlivě přehlédla zevnějšek synův i synovcův a když neshledala žádné závady, propustila je ze své péče s pocitem, že snad udělala, co bylo v jejích silách, aby školní rok mohl zdárně započít.

Ondra se hnal ke dveřím, aby si maminka ještě něco nevymyslela.

„Počkej, půjdu s vámi,“ zadržel je otec.

Ondřej namítl, že nejsou malé děti, ale pan Smolík prohlásil, že jsou velké děti a že se sluší, aby představil Honzu učiteli a vysvětlil mu, proč je tady.

Na prahu lesovny zůstal Honza zaraženě stát. Po včerejším obrázku Jedlové nezbyla ani stopa. Hustá bílá mlha zalila celé údolí, člověk sotva viděl vlastní nos.

„To je proměna,“ poznamenal strýc k jeho udivenému pohledu. Zvedl hlavu k neviditelné obloze. „Bude hezký den,“ prohlásil, a když se Honza zatvářil pochybovačně, řekl: „Vsad' se, že za hodinu, za dvě uvidíš modrou oblohu. Tyhle ranní mlhy tady patří k babímu létu.“

Odkudsi zdola práskl výstřel. Honza sebou škubl. „Kdo to střílí?“ Smolík syn i Smolík otec se dali do smíchu. Dobře už znali tuhle střelbu. To kočí Pohan vyjížděl se spřežením do lesa a několikerým prásknutím biče oznamoval celému polesí, že jemu a jeho koním začíná pracovní den.(...)

Odbočili z cesty na travnatou pěšinu a po několika krocích se před nimi vyloupl z mlhy úhledný dřevěný domek na žulové podezdívce. Ze střední části s domovními dveřmi a vysokým štítem vybíhala dvě křídla, každé s dvěma okny.

„Naše škola,“ řekl Ondra.

Honza nemohl přehlédnout, že v jednom okně v pravé části domku jsou narovnány láhve, kompoty a džemy, krabice sušeného mléka, kakaa, sušenek a piškotů, konzervy a víno a v druhém okně pak mýdla, zubní pasta, čisticí prostředky a kdovíco ještě.

„Škola?“ podivil se, protože nad okny stálo na velké červené tabuli psáno Jednota – smíšené zboží.

„Taky škola,“ přisvědčil strýc a ukázal mu na elipsový štít se státním znakem vedle vchodu. A tam si zas Honza mohl přečíst: Základní devítiletá škola, 1. – 5. ročník.

„Divně se ti to rýmuje, škola i obchod v jedné budově, vid'? To víš, tady v horách a na samotě je to jiné než u vás ve městě. Ale můžu tě ujistit, že to zdejší dětem náramně vyhovuje,

pravda, Ondro? Dostaneš o přestávce chuť na tatrunku nebo jinou mlсотu, zajdeš do protějších dveří a přání je splněno.“

Vkročili do světlé chodby a potkali se s mladou světlou vlasou ženou, která právě odmykala zasklené dveře do prodejny. Po schodech sestupoval asi stejně starý muž.

„Dobrý den, Lucie, ahoj, Emile,“ pozdravil polesný a postrčil Ondru s Honzou, „běžte, kluci, do třídy, my už se s panem učitelem domluvíme.“

V předsínce, která sloužila jako šatna, s věšáky na zdi a skříňkou na boty, Ondra Honzovi v rychlosti pověděl, že Horová, učitelova žena, je vedoucí jediné zdejší prodejny a že mají pětiletou holku Radku.

„To je šatna pro naši třídu? Trochu malá,“ podotkl Honza.

„Pro naši školu,“ opravil ho Ondra. „No ano, pro naši celou školu,“ opakoval, když viděl Honzovy nechápavé oči. „Nezapomeň, že je tu všeho všudy sedm dětí školou povinných,“ smál se. Pardon, teď osm, abych nezapomněl na Jana Bendu.“

„Osm dětí, celá škola,“ nevycházel Honza z úžasu a kroutil nad tím hlavou. Pořád se mu to nějak nezdálo.

„Podívej, že si nevymýšlím,“ odhrnul Ondra závěs u skříňky. Stály tam vedle sebe srovnány čtyři páry dětských botek. „Vidíš? Čtyři. S námi pět a šest. Chybí Vojta Palous, ten má největší, a pak ještě jedny... Kdopak to asi je?“ V tom se z chodby za dveřmi ozval bručavý mužský bas, jemuž odpovídal dívčí hlásek. „Edita,“ řekl s jistotou Ondra, „přivedl ji děda Alt.“

S Editou vešel do předsínky učitel Hora.

„Ahoj,“ řekl Ondra a zamířil klidně k poslední lavici u oken. „Tady je místo pro nás, pro pátou třídu. Před námi bude Vojta, to je dobře, že jsme tu dřív, aspoň můžeme sedět úplně vzadu.“

Učitel se postavil na stupínek a rozhlédl se po třídě. Snadno přelétl těch pár oveček před sebou. „Kdepak máme Vojtu? To by ani nebyl Palous, aby hned první den nepřišel pozdě.“

V té chvíli se rozlétly dveře a do třídy vběhl vytáhlý kluk s pečlivě učesanou pěšinkou. Když spatřil učitele, zarazil se a udýchaně vybafl na půl úst:

„...brý den.“

Učitel se zatvářil starostlivě. „Vojto, rychle si strč prst do krku! No honem!“ řekl naléhavě, když hoch udělal překvapený obličej.

„Proč?“ civěl na něho Vojta nechápavě.

„Aby ti ta druhá půlka neuvázla v hrdle.“

Vojta zrudl.

„Dobrý den,“ opakoval nepřiliš ochotně.

„Dobrý den,“ řekl učitel. „Nezačínají vám letos zamrzat dveře nějak brzy?“

„Sím já nejdu pozdě.“

Učitel vytáhl kapesní hodinky a pozorně se na ně zadíval.

„Máš pravdu, do osmi nám chybějí ještě celé dvě minuty. Správně.“

Vojta se polichocně rozhlédl po třídě a v jeho očích stálo: Na mě si hned tak někdo nepříjde.

„Vyšlo ti to na chlup,“ usmíval se učitel a šel si sednout za stolek na stupínku. „Přál bych si, aby ti to vždycky vyšlo aspoň takhle. Zatím se někde uveleb, až zapíšu do třídnice, děláme si zasedací pořádek.“

„Jak to myslel s těmi dveřmi?“ obrátil se Honza k Ondrovi, který se prve při učitelových slovech hurónsky rozesmál.

„To bylo tak,“ naklonil se k němu Ondra, „Vojtovi se nikdy nechce vstávat, a tak často chodí pozdě a vymlouvá se. Nejlepší bylo, když jednou v zimě řekl – Prosím, nemohl sem včas přijít do školy, protože nám zamrzly venkovní dveře –.“ Honzovi dalo dost práce, aby se ovládl a hlasitě nevyprskl. (...)

Učitel odložil třídnici a přivítal děti ve škole. „Uděláme si zasedací pořádek,“ řekl, „a přitom se představíme, ačkoliv se většinou známe. Začnu já. Jmenuji se Emil Hora a jsem váš učitel. (...) A teď tu máme naše dva prvňáčky.“ Pokynul černovlasé okaté dívence. „Představ se, Edito!“

„Já se jmenuji Edita Altová,“ řekla holčička nebojácně.

Učitel ji pohladil po vlasech a vyzval chlapce vedle ní.

„Já... já se jmenuji Michal Vlach,“ hlesl hošík a celý se začervenál.

„Výborně,“ pochválil ho učitel, „a říkají ti Michálek nebo Míša, vid’? Vy dva s Editou jste první třída a budete sedět tady v první lavici. Druhá lavice za vámi zůstane prázdná.“

Do třetí lavice posadil Anežku Kopalovou, jedinou žačku druhé třídy, a čtvrtá lavice zůstala zase prázdná. To už Honza pochopil, že pro každou třídu jsou vyhrazeny dvě lavice. Třetí třída neměla žádného žáka a do čtvrté chodila dvě děvčata: Marta Pohanová a Krista Kavanová. Zato pátý ročník byl nejsilnější: Ondřej Smolík, Vojtěch Palous a Jan Benda. Že by pátá třída měla také jen dva žáky, protože Vojta patřil věkem již do šestky, kdyby ovšem před dvěma roky nepropadl, to se Honza dověděl až později.

U Honzy postál učitel chvíli déle. Jen aby mě nezačal nahlas litovat a nenabádal děti, že musí na mě brát ohledy, protože mám nemocnou maminku a jsem tady chudák sám, strachoval se Honza. Ale nic takového se nestalo. „Jistě se ti tu bude líbit, je tu moc hezky,“ řekl Hora, „ani se ti nebude chtít potom domů. Zvykneš si i na naši školu. Je jako každá jiná, jenomže v menším vydání. A co vysvědčení?“ zeptal se.

„Dvě dvojky a jedna trojka.“

„Matematika?“

„Ne, hudební výchova... zpěv,“ s uzarděním se přiznával Honza.

„S takovou trojkou je těžké pořízení.“

Honza jen pokývl hlavou.

Když bylo seznamování skončeno, nakreslil učitel zasedací pořádek a požádal Ondru s Vojtou, aby mu pomohli přinést nové učebnice.

Honza využil volné chvíle a důkladně si prohlédl třídu, ve které stráví hezkou řádku dní.
(...)

Propánajána, škola o osmi žácích!

Stará škola v Liberci, do níž chodili, než se postaví nová budova školy na sídlišti, měla asi dvě stě žáků – a říkali jí malá nebo boudička. Jak by potom museli říkat téhle chaloupce. Miniškola, blesko mu hlavou a to jméno se mu zdálo přiléhavé. Jedlovská miniškola. Jedno však už věděl skoro najisto: že se mu v téhle miniškole bude líbit. Kromě jiného taky asi proto, že mu na první pohled padl do oka učitel Hora. Mladý, vtipný, veselý, je na něm vidět, že si s dětmi rozumí. Obrovský rozdíl proti učitelce Mánkové, staré unavené churavějící paní, která se už těšila, až si bude moct v důchodu odpočinout.

SUCHL, Jan. *Ztracená osada*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1984.

- 1) Kde se příběh odehrává?
- 2) Proč Honza bydlí u rodiny Smolíkových? V jakém je k nim příbuzenském vztahu?
- 3) Čím je pan Smolík?
- 4) Jak velká je místní škola? Kolik do ní chodí dětí?
- 5) Jak je uspořádán zasedací pořádek?
- 6) Proč se tu Honzovi líbí?
- 7) Kdo kluky nejvíc potrápí?
- 8) Bude mít učitel Hora pravdu, že se Honzovi nebude chtít zpátky do města, nebo bude Honza pospíchat zpátky za maminkou a na pobyt zde brzy zapomene?
- 9) Vymysli ukázce příhodný název.
- 10) Proč se kniha jmenuje *Ztracená osada*?
- 11) Co bude jejím největším přínosem pro Honzu?

Řešení:

- 1) V horách ve vesničce Jedlová.
- 2) Má nemocnou maminku, která musí do nemocnice a poté do léčebny (žijí bez tatínka), stráví nějakou dobu u strejdy a jeho rodiny.

- 3) Polesným.
- 4) Malinká – má pouze osm žáků, v budově je současně obchod a byt učitele.
- 5) Každá třída má dvě lavice.
- 6) Učitel je mladý, vtipný a rozumí dětem, má je rád.
- 7) Vojta Palous.
- 8) Ano. Honza se bude těšit na maminku, ale z Jedlové se mu nebude chtít.
- 9) Jedlovská miniskola, první školní den apod.
- 10) Vesnice je v zimě odřízlá od světa.
- 11) Chování lidí k sobě navzájem, schopnost a ochota lidí pomáhat si...